

VARHAISKASVATUSPALVELUT
TURVALLISUUSSUUNNITELMA

1.2.2022

Sisällysluettelo

1 VARHAISKASVATUKSEN TURVALLISUUSUUNTELMA	4
2 LAIT TURVALLISUUSUUNTELMAN TAUSTALLA	5
3 YKSIKKÖKOHTAISET TIEDOT	6
4 VARHAISKASVATUSKYKSIKÖN TURVALLISUUSKANSION SISÄLTÖ	7
4.1 Loma-ajat varhaiskasvatuksessa	7
5 VARHAISKASVATUSYKSIKÖN KÄYTTÄJÄT JA TIETOJEN KIRJAAMINEN	8
5.1 Lapset	8
5.2 Henkilökunta	8
5.3 Lasten huoltajat	8
5.4 Varhaiskasvatusyksikön tilojen muut käyttäjät	8
6 VARHAISKASVATUKSEN UHAT JA VAARAT SEKÄ NIIHIN VARAUTUMINEN	9
6.1 Tiedottaminen häiriötilanteessa	9
7 LAPSIIN KOHDISTUVAT RISKIT	10
7.1 Lapsen tuonti- ja hakutilanteet	10
7.2 Toimintaohjeet, jos lasta ei haeta lapsen hakuaikaan mennessä tai varhaiskasvatusyksikön sulkemiseen mennessä	10
7.3 Toimintaohjeet, jos lasta ei voi luovuttaa hakijalle	11
7.4 Jos hakijalla ei ole oikeutta hakea lasta	11
7.5 Lastensuojeluilmoitus	11
8 LASTEN SAIRAUDET JA TAPATURMAT	13
8.1 Lapsen sairaus	13
8.2 Lasten lääkintä	13
8.3 Lasten tapaturmat	14
8.4 Myrkytystapaukset	14
9 LASTEN TOIMINTAAN LIITTYVÄT RISKIT	15
9.1 Hygienia	15
9.2 Oppimis-, toiminta- ja leikkivälineet	15
9.3 Ulkoilut piha-alueella	15
9.4 Liikkuminen varhaiskasvatuspaikan ulkopuolella	16
9.5 Väkivaltaisesti käyttäytyvät lapset	17
9.6 Lapsen karkaaminen	17
9.7 Lapsen koskemattomuuteen kohdistuvia uhkia	19
9.8 Sieppaustilanne	19

9.9	Lapsen kiusaaminen.....	20
10	TOIMINTAYKSIKÖN HENKILÖSTÖN RISKIT	21
10.1	Varhaiskasvatuksen työntekijän sairauskohtaus tai tapaturma.....	21
10.2	Henkilökunnan omien lääkkeiden käyttö ja säilytys työpäivän aikana	22
10.3	Työterveyshuolto	22
10.4	Päihderiippuvuus ja huumausainetestaus	22
10.5	Lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostaustan selvittäminen	22
10.6	Tupakointi	23
11	TOIMINTARISKIT.....	24
11.1	Henkilökunnan riittävyys ja kelpoisuus	24
11.2	Tukitoiminnot	24
11.2.1	<i>Ateriapalvelut</i>	24
11.2.2	<i>Puhtauspalvelut</i>	24
12	KIINTEISTÖN TOIMINTA JA ESTETTÖMYYS.....	25
12.1	Lämmitys, käyttövesi ja sähkönjakelu	25
12.2	Ilmanvaihto ja sisäilman laatu.....	25
12.3	Valaistus.....	25
12.4	Akustiikka.....	25
12.5	Kalusteet, varusteet ja laitteet	26
12.6	Jätehuolto	26
12.7	Kemikaalien säilytys, kemikaaliluettelot ja käyttöturvallisuus	26
12.8	Sisäänkäynnit, portaat ja ikkunat	26
13	PIHA-ALUE	27
13.1	Piha-alueen riskit	27
13.2	Aidat ja portit	27
13.3	Ympäristöstä aiheutuvat riskit	27
14	MUUT TOIMINTARISKIT	28
14.1	Tartuntatautiepidemiat	28
14.2	Omaisuusriskit	28
14.3	Rakennus.....	28
14.4	Tulipalo.....	28
14.5	Irtainomaisuus.....	29
14.6	Tietoriskit.....	29

1 VARHAISKASVATUKSEN TURVALLISUUSUUNNELMA

Tämä turvallisuussuunnitelma on pohjana päiväkotien, perhe- ja ryhmäperhepäivähoidon sekä avoimen varhaiskasvatuspalvelun omien turvallisuussuunnitelmien tekemiselle. Yksikkökoh-
taisissa turvallisuussuunnitelmissa on tarkennettuja ohjeistuksia, joissa huomioidaan yksikön
toiminnan erityispiirteet, olosuhteet ja ympäristö.

Turvallisuussuunnittelulla pyritään ennakoimaan turvallisuusriskit, jottei vaaratilanteita pääsisi
syntymään. Yhteisillä toimintaohjeilla, riittävällä perehdytyksellä ja koulutuksella varmisteta-
taan, että jokainen työntekijä tietää miten toimia mahdollisessa häiriötilanteessa.

Turvallisuus on jokaisen lapsen ja aikuisen perusoikeus. Aikuiset vastaavat siitä, että lapsella
on turvallinen ympäristö kasvaa ja kehittyä. Turvallisuusjohtamisen tavoitteena on luoda tur-
valliset olosuhteet henkilöstön, lasten ja vanhempien toiminnalle. Varhaiskasvatuksen turval-
lisuudesta huolehtiminen tarkoittaa niin fyysisen, psyykkisen kuin sosiaalisen ympäristön turval-
lisuudesta huolehtimista.

Varhaiskasvatustlain mukaan varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edis-
tävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen.
Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Toimitilojen ja toiminta-
välineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia ja niissä on huomioitava esteettä-
myys.

Varhaiskasvatuksen riskit jaetaan henkilö-, toiminta-, omaisuus- ja tietoriskeihin.

2 LAIT TURVALLISUUSUUNNITELMAN TAUSTALLA

Varhaiskasvatustalaki 540/2018

Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018

Työturvallisuuslaki 738/2002

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 44/2006

Työterveyshuoltolaki 1383/2001

Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011

Terveydensuojelulaki 763/1994

Elintarvikelaki 23/2006

Pelastuslaki 379/2011

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011

3 YKSIKKÖKOHTAISET TIEDOT

Varhaiskasvatusyksikön nimi: _____

Osoite ja puh.nro: _____

Päiväkodin johtaja: _____

4 VARHAISKASVATUSKYKSIKÖN TURVALLISUUSKANSION SISÄLTÖ

Jokaisessa varhaiskasvatustyksikössä on oma turvallisuuskansio. Kansiota säilytetään näkyvillä ja kaikkien yksikössä työskentelevien tulee olla tietoisia sen säilytyspaikasta ja sisällöstä.

Turvallisuuskansio sisältää tämän turvallisuussuunnitelman lisäksi mm. yksikön

- palo- ja pelastussuunnitelman
- lähietsintäsuunnitelman
- ulkovalvontasuunnitelman
- retkisuunnitelman
- kriisioppaan
- omavalvontasuunnitelman
- puhtauspalveluiden palvelukuvaksen
- hygieniaoppaan

4.1 Loma-ajat varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen loma-aikoina avoinna on vain muutama päiväkotitoiminta. Päiväkodeissa on tuolloin henkilökuntaa eri päiväkodeista. Nämä työntekijät perehdytetään turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaan mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Päiväkodissa tulee olla läsnä myös päiväkodin omaa henkilökuntaa.

5 VARHAISKASVATUSYKSIKÖN KÄYTTÄJÄT JA TIETOJEN KIRJAAMINEN

Seuraavassa osiossa puhutaan siitä, mitä eri ohjelmia käytetään varhaiskasvatuksessa.

5.1 Lapset

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten henkilö-, perhe- ja osoitetiedot on tallennettu varhaiskasvatuksen tietojärjestelmään Daisyyn. Jokaisessa ryhmässä ja jokaisella perhepäivähoitajalla on puhelimesta Daisy-ohjelma, josta näkyy lapsen henkilötiedot ja huoltajien yhteystiedot. Huoltajat tarkistavat vuosittain Daisyssa lapsensa perustietolomakkeen, jossa on tärkeimmät lasta koskevat tiedot ja vanhempien ja varahakijoiden yhteystiedot.

5.2 Henkilökunta

Henkilökunnan tiedot on kirjattu Daisymanageriin, Webtallennukseen ja Herttaohjelmaan.

5.3 Lasten huoltajat

Lasten huoltajien yhteystiedot on tallennettu Daisyyn.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä mobiililaitteessa Daisy-ohjelma, jossa on lapsen valokuva vanhempien näin salliessa, henkilötunnus, mahdolliset allergiat ja huoltajien yhteystiedot.

Tiedonanto- ja yhteydenpidon välineenä käytetään Daisya ja esiopetuksen ryhmissä myös Wilmaa.

5.4 Varhaiskasvatusyksikön tilojen muut käyttäjät

Päiväkodin tilat voivat olla iltaisin tai viikonloppuisin ulkopuolisten käytössä. Päiväkodin turvallisuussuunnitelmaan suositellaan kirjattavaksi ulkopuolisen käyttäjän vastuuhenkilön nimi ja yhteystiedot sekä tilojen käyttöä koskevat ehdot. Yhteyshenkilöt perehdytetään yksikön turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaan sekä ovien lukitsemismenettelyyn.

6 VARHAISKASVATUKSEN UHAT JA VAARAT SEKÄ NIIHIN VARAUTUMINEN

Varhaiskasvatustyksikön toiminnan turvallisuutta seurataan ja kehitetään säännöllisesti. Mahdollisten uhkien ja vaaratilanteiden ennakoiminen on varhaiskasvatushenkilöstölle kuuluvaa jokapäiväistä toimintaa.

6.1 Tiedottaminen häiriötilanteessa

Varhaiskasvatuksen tiedottamisesta vastaa varhaiskasvatuspäällikkö. Tiedottamista vaativissa tilanteissa sovitaan erikseen yksikön esimiehen kanssa, miten tiedottaminen käytännössä järjestetään. Onnettomuustilanteissa tiedottamisvastuu kuuluu pelastustointa johtavalle viranomaiselle (pelastuslaitos tai poliisi).

7 LAPSIIN KOHDISTUVAT RISKIT

Seuraavassa osiossa mainitaan tilanteita, jossa lapseen voi kohdistua vaaroja ja riskejä.

7.1 Lapsen tuonti- ja hakutilanteet

Varhaiskasvatuksen alkaessa huoltajien kanssa käydään aloituskeskustelu, jossa sovitaan lapsen varhaiskasvatuksen periaatteista. Vanhemmat täyttävät Daisyssa lapsen perustietolomakkeen, johon kirjataan lapsen hakijat ja sekä varahakijat.

Kun lapsi tuodaan päiväkotiin/perhepäiväkotiin, lapsi kirjataan vastaanotetuksi ja vastuu lapsesta siirtyy varhaiskasvatuksen työntekijöille.

Lapsi luovutetaan huoltajille tai huoltajien nimeämille varahakijoille. Lasta ei voida luovuttaa alle 18-vuotiaalle hakijalle. Tuonti- ja hakutilanteessa on tärkeää kohdata huoltajat kiireettömästi ja kertoa kuulumiset. Hakutilanteessa vastuu lapsesta siirtyy Daisykirjauksen myötä hakijalle.

Lasten hakutilanteisiin saattaa liittyä kohonnut turvallisuusriski, koska henkilöstön on lapsia valvoessaan samanaikaisesti keskusteltava päivän kulusta lapsia noutamaan tulleiden huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksessa oleva lapsi ei saa kulkea yksin. Pelkässä esiopetuksessa oleva lapsi voi perusopetuslain mukaan kulkea yksin, mikäli lapsen kehitystaso ja kuljettava reitti mahdollistavat turvallisen kulkemisen.

7.2 Toimintaohjeet, jos lasta ei haeta lapsen haku-aikaan mennessä tai varhaiskasvatusyksikön sulkemiseen mennessä

Mikäli lasta ei haeta varhaiskasvatuspaikasta sovittuun aikaan mennessä (puoli tuntia) tai varhaiskasvatuspaikan sulkemisaikaan mennessä, eikä ole tietoa sovitun ajan ylittämisestä, työntekijä ottaa yhteyttä ensisijaisesti huoltajiin. Jos heihin ei saada yhteyttä, yritetään tavoittaa perustietolomakkeeseen kirjatut varahakijat hakemaan lapsen. Ellei heihinkään saada yhteyttä niin otetaan yhteys päivystävään sosiaalityöntekijään tai sosiaalipäivystykseen 112. Työntekijä ei saa viedä lasta omaan kotiinsa.

7.3 Toimintaohjeet, jos lasta ei voi luovuttaa hakijalle

Lasta ei saa luovuttaa päihtyneelle, väkivaltaisesti tai muualla tavoin lapsen turvallisuuden vaarantavalle hakijalle. Tilanteessa selvitetään, voiko toinen huoltaja tai vanhempien ilmoittama varahakija hakea lapsen.

Lapsen luovutustilanteessa työntekijä ei vaaranna toisten lasten eikä omaa turvallisuuttaan.

Päihtyneenä lähteminen ajo- tai kulkuneuvolla on ilmoitettava 112.

Mikäli hakija ottaa lapsen eikä työntekijä voi sitä estää, tilanteesta tehdään lastensuojeluilmoitus. Asia kerrotaan myös hakijalle. Tapahtumien jälkeen perheen kanssa sovitaan menettelystä vastaavan tilanteen välttämiseksi.

7.4 Jos hakijalla ei ole oikeutta hakea lasta

Varhaiskasvatyüksikköön pyydetään kopio käräjäoikeuden päätöksestä, jos vain toisella vanhemmalla on oikeus hakea lapsi varhaiskasvatyüksiköstä. Jos henkilö, jolla ei ole oikeutta hakea lasta, yrittää tulla hakemaan lasta, hänelle selitetään tilanne ja pyydetään häntä poistumaan. Jos henkilö käyttäytyy uhkaavasti tai vie lapsen, niin soimitaan hätäkeskukseen puh. 112 sekä lapsen huoltajalle ja ilmoitetaan asiasta esimiehelle. Jos mahdollista, otetaan autonrekisterinnumero ylös ja ilmoitetaan 112.

Lähestymiskiellotapauksissa huoltajia pyydetään toimittamaan käräjäoikeuden päätös lähestymiskiellosta, josta tarkistetaan, ketä kielto koskee, sen laajuus sekä voimassaoloaika. Jos lähestymiskielloa rikotaan, niin siitä ilmoitetaan välittömästi poliisille ja sen jälkeen huoltajalle.

Varhaiskasvatyüksuksen työntekijällä on hänen työtehtäväänsä liittyvät velvollisuudet ja oikeudet.

7.5 Lastensuojeluilmoitus

Varhaiskasvatyüksuksen henkilökunnalla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos on syytä epäillä puutteita lapsen hoidossa tai huolenpidossa tai olosuhteiden vaarantavan lapsen kehityksen. Työntekijä, joka epäilee edellä mainittua, keskustelelee asiasta oman tiiminsä ja esimiehensä kanssa ja tekee huoltajien kanssa lastensuojeluilmoituksen arvioinnin. Työntekijä voi pyytää konsultaatiota sosiaalityöntekijältä tai poliisilta. Jos kyseessä on epäily rikossyyteasiasta esim. lapsen pahoinpitely, etukäteisilmoitusta vanhemmille ei tehdä.

Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös vanhempia kuulematta. Hyväksikäyttöepäilyt tehdään suoraan poliisille.

Lastensuojeluilmoituksessa otetaan kantaa vain todettuihin asioihin.

8 LASTEN SAIRAUDET JA TAPATURMAT

Seuraavassa osiossa kerrotaan siitä, miten tulee toimia lapsen sairastuessa tai lääkityksen antamisessa.

8.1 Lapsen sairaus

Lapsen allergiat, pitkäaikaiset sairaudet, vammat ja niiden hoito-ohjeet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja lääkahoitosuunnitelmaan kirjataan lapsen lääkitys.

Sairasta lasta ei voi tuoda varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan terveydenhuollon ohjeistuksia. Jos lapsi sairastuu kesken varhaiskasvatuspäivän, lapsi siirretään erilleen lapsiryhmästä mahdollisuuksien mukaan ja asiasta ilmoitetaan huoltajille ja heitä pyydetään hakemaan lapsi mahdollisimman pian kotiin. Lapsen tulee olla kotona terveenä vähintään yksi päivä ennen varhaiskasvatukseen palaamista. Lapsille tyypillisten tautien tarttuvuudesta, oireista ja niiden kestosta sekä varhaiskasvatuksesta poissaolon tarpeesta löytyy tietoa julkaisusta Ympäristöterveydenhuollon laatima hygieniaohjeistus 2020 ja ”Infektoriskin vähentäminen päivähoitossa” (Sosiaali- ja terveysministeriö, Oppaita 2005:28).

Epidemioiden aikana noudatetaan erillisohjeistusta.

8.2 Lasten lääkintä

Lasten lääkehoito on ensisijaisesti huoltajien vastuulla. Lääkehoitoa tarvitsevan lapsen tullessa varhaiskasvatukseen huoltajat tai terveydenhuollon ammattilainen opastavat henkilökunnan lääkehoitoon (esim. astma, diabetes, epilepsia). Vanhemmat täyttävät päiväkodissa/perhepäiväkodissa lääkehoidosuunnitelmalomakkeen, jos lapselle on tarvetta antaa lääkettä varhaiskasvatuspäivän aikana. Lääkkeet säilytetään asianmukaisesti poissa lasten ulottuvilta.

Lääkkeen lapselle antaa ensisijaisesti terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka koulutukseen kuuluu lääkehoito (esim. lähihoitaja). Jos lääkkeen lapselle antaa jonkun muun koulutuksen saanut henkilö niin tulee varmistaa, että työntekijä on saanut riittävän perehdytyksen/lisäkoulutuksen ja hänen osaamisensa on varmistettu (esim. insuliinin pistäminen). Terveysalalle kouluttamaton työntekijä ei ole velvoitettu toteuttamaan lääkehoitoa, poikkeuksena henkeä uhkaavat tilanteet.

Varhaiskasvatuksessa annetaan vain välttämättömät lääkärin ko. lapselle määräämät lääkkeet. Lasten lääkkeet toimitetaan varhaiskasvatusyksikköön annostusohjeineen alkuperäispakkauksissa. Lääke annetaan lapselle lääkehoitosuunnitelmassa sovitun mukaisesti lääkärin ohjetta noudattaen. Vanhemmat täyttävät lääkehoitosuunnitelman sekä säännöllisesti annettavasta lääkkeestä että satunnaisesti annettavasta lääkkeestä (lääkekuuri).

Lääkkeen antamisen jälkeen seurataan lääkkeen vaikuttavuutta lapsen ja mahdolliset huomiot kirjataan.

8.3 Lasten tapaturmat

Suurin osa lapsille tapahtuvista tapaturmista johtuu kaatumisista, putoamisista ja törmäilyistä. Lapset on tapaturmavakuutettu Pohjola Vakuutuksessa. Lapselle tapahtuneesta tapaturmasta tehdään vahinkoilmoitus Pohjola Vakuutuksen nettisivuille (löytyy Loovasta) Oppilaan/päiväkotilapsen tapaturmailmoitus). Ilmoitus tehdään, vaikka kuluja ei tapahtumahetkellä syntyisikään.

Tapaturman sattuessa huoltajaan otetaan yhteyttä ja tarvittaessa huoltaja vie lapsen päivystykseen. Mikäli huoltaja on estynyt saapumasta tai häntä ei tavoita, soitetaan terveystieteiden keskus päivystykseen tai 112, josta saatujen ohjeiden mukaan toimitaan. Ambulanssiin lähtee lapselle tuttu työntekijä. Mikäli työntekijä on yksin ja ryhmässä on toisia lapsia, lapsi luovutetaan ambulanssin henkilöstön huostaan.

Tapaturmien ehkäisemiseksi on tärkeää kiinnittää huomioita ympäristön turvallisuuteen sekä sisä- että ulkotiloissa.

8.4 Myrkytystapaukset

Myrkytystä epäiltäessä otetaan yhteys myrkytystietokeskukseen puh. 0800 147 111 (ilmainen numero, 24/7) tai puh. 09 471 977.

9 LASTEN TOIMINTAAN LIITTYVÄT RISKIT

Seuraavassa osiossa puhutaan lasten toimintaan liittyvistä riskeistä ja niiden toimintamenetelmistä.

9.1 Hygienia

Raahen kaupungin varhaiskasvatuksessa noudatetaan Ympäristöterveydenhuollon hygieniaohjeita.

Hygieniaan liittyvää tarkempaa ohjeistusta esitellään julkaisussa *Infektioriskin vähentäminen päivähoitossa* (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Oppaita 2005:28).

9.2 Oppimis-, toiminta- ja leikkivälineet

Raahen kaupungin varhaiskasvatuksessa noudatetaan Ympäristöterveydenhuollon hygieniaohjeita.

9.3 Ulkoilut piha-alueella

Jokaisessa varhaiskasvatyksikössä huolehditaan, että toiminta ja työvuorot suunnitellaan siten, että lasten ulkoillessa pihalla on riittävästi henkilökuntaa. Työntekijöillä on päävastuu omasta lapsiryhmästä. Kaikilla työntekijöillä on kokonaisvalvontavastuu ulkoilusta. Siirtymätilanteet ovat turvallisuusriski. Ne on suunniteltava huolellisesti. Ulos mennään aina kasvatusvastuullisen työntekijän kanssa ja sisälle tultaessa tarkistetaan lasten lukumäärä, lasten määrä tarkistetaan myös määrääjoin ulkoilunaikana ja lasten hakutilanteissa.

Ensimmäisinä ulos menevät työntekijät varmistavat porttien kiinniolon ja kunnon sekä muut pihan turvallisuuteen liittyvät asiat ja ilmoittavat mahdollisista epäkohdista. Vika tai puute ilmoitetaan pikimmiten kiinteistönhoidolle.

Lasten kanssa ulkoilevat työntekijät seuraavat aktiivisesti kaikkia lapsia ja sijoittuvat niin, että koko piha-alue on valvottu. Päiväkodissa laaditaan piha-alueen valvontasuunnitelma.

Valvontasuunnitelmaan on hyvä kirjata:

- karttapiirros, jossa kuvataan rakennus, aluetta rajaavat rakennukset, aidat ja portit, piha- ja leikkialueet sekä kiinteät leikkivälineet
- pihavalvonnan vastuualueet, tarvittaessa vastuualueiden jako (tämä ei kuitenkaan poista vastuuta kokonaisvalvonnasta)
- työntekijöiden ja valvottavien lasten määrä
- toimenpiteet siirryttäessä sisään ja ulos
- riskienarviointi piha- ja leikkialueesta
- valvonnan järjestäminen, jos työntekijä joutuu tilapäisesti käymään sisällä

Ulkoilualan tulee olla riittävän hyvin valaistu.

9.4 Liikkuminen varhaiskasvatuspaikan ulkopuolella

Lasten kanssa voidaan tehdä retkiä kävellen lähellä sijaitseviin paikkoihin tai lähimaastoon ja linja-autolla tai taksilla kauemmaksikin.

Varhaiskasvatuksessa tehtäviä retkiä varten on tärkeää ennakoida turvallisuuteen liittyviä asioita. Lähdettäessä varhaiskasvatuspaikan ulkopuolelle retkelle huolehditaan, että mukana on riittävästi työntekijöitä huomioiden lasten määrä, ikä ja kehitystaso. Retkeen liittyvät riskit karroitetaan ennakkoon ja ne huomioidaan retkiä suunniteltaessa. Olisi tärkeää, että ainakin yhdellä retkelle osallistuvalla työntekijällä on voimassa oleva ensiapukoulutus.

Retkillä käytetään heijastinliivejä, mitkä auttavat henkilöstöä lasten valvomisessa sekä ulkopuolisia tunnistamaan ryhmän kokonaisuutena. Heijastinliiveihin kirjoitetaan varhaiskasvatusyksikön nimi ja ryhmän puhelinnumero. Retkillä voidaan käyttää myös turvaköyttä.

Henkilökunnalla on mukana matkapuhelin, johon on tallennettu huoltajien yhteystiedot. Retkille otetaan mukaan myös ensiapupakkaus sekä lasten mahdollisesti tarvitsemat lääkkeet.

Retkien kuljetukset järjestetään linja-autolla tai taksilla. Henkilökunta ei kuljeta lapsia omalla autolla. Huolehditaan, että linja-autossa on turvavyöt lapsille ja aikuisille.

Päiväkodin aidatun pihan ulkopuolella tapahtuva toiminta, mukana:

- Puhelin
- Heijastinliivit
- Ensiapuvälineet toiminta huomioiden
- Riittävä määrä työntekijöitä suhteessa lapsiryhmään

Kokopäivän kestävästä retkestä tehdään kirjallinen retkisuunnitelma. Retkisuunnitelmassa tulee olla:

- Retkelle osallistuvat lapset ja heidän huoltajiensa yhteystiedot.
- Retkelle osallistuvat kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivat työntekijät, heidän vastuunsa ja tehtävänsä.
- Mukaan tulevat muut aikuiset.
- Retkikohde, sen ominaisuudet ja mahdolliset vaarat.
- Siirtyminen retkikohteeseen ja takaisin.
- Retkellä mukana tarvittavat varusteet.
- Miten retkestä tiedotetaan vanhemmille.

Retkelle mahdollisesti osallistuvat vanhemmat toimivat retkellä avustajina ja noudattavat varhaiskasvatuksen henkilökunnan ohjeita.

9.5 Väkivaltaisesti käyttäytyvät lapset

Väkivaltaisesti käyttäytyvien lasten kanssa noudatetaan varhaiskasvatuksen henkilöstölle laadittavia toimintaohjeita. Toimintaohjeet sisältävät ohjeistusta ennakointiin, itse tilanteeseen ja tilanteen jälkeen noudatettavaksi. Toimintaohjeistus on työstettävänä.

9.6 Lapsen karkaaminen

Jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön laaditaan lähietsintäsuunnitelma lapsen katoamisen varalta. Lähietsintäsuunnitelmassa määritellään lähietsintäalue, kartoitetaan erityiset vaaranpaikat

ja jaetaan alue karttaa apuna käyttäen etsintäsektoreihin. Siinä nimetään vastuuhenkilöt poliisille ja huoltajille ilmoittamiseen sekä apuvoimien pyytämiseen sekä sovitaan muiden lasten turvallisuuden järjestämisestä etsinnän aikana.

1. Etsintä lähialueella

Heti työntekijän huomattua lapsen kadonneeksi, lasta etsitään sekä varhaiskasvatusyksikön sisältä että pihalta.

2. Ilmoitus poliisille (puh.nro 112)

Karkaamisen varmistuttua asiasta ilmoitetaan poliisille. Ilmoituksen tekee päiväkodin johtaja tai muu paikalla oleva työntekijä, joka pystyy antamaan riittävät tiedot lapsesta (esim. vaatetus, hiusten väri jne.) Perhepäivähoitaja ilmoittaa itse asian poliisille. Puhelin, josta poliisille soitetaan, on soiton jälkeen viranomaiskäytössä kyseisen etsinnän ajan.

3. Ilmoitus vanhemmille

Lapsen huoltajalle soitetaan viipymättä lapsen karkaamisesta ja kysytään, olisiko vanhemmilla tietoa paikoista, joihin lapsi olisi saattanut mennä.

4. Etsinnän järjestäminen

Poliisin tulon saakka päiväkodin johtaja, varajohtaja tai muu vastuussa oleva järjestää etsinnät huomioiden myös muut lapset. Etsinnöissä voidaan hyödyntää alueittain lähikouluja, joista etsintään voi osallistua esim. henkilökuntaa tai oppilaita.

Jos lapsesta on valokuvia, niistä jaetaan kopioita etsijöille. Vastaantulijoilta kysytään mahdollisia havaintoja karanneesta lapsesta sekä pyydetään heitä tarkkailemaan ympäristöä ja ilmoittamaan mahdollisista havainnoista hätäkeskukseen 112. Lapsen huoltajia pidetään ajan tasalla tilanteen kehittymisestä.

Etsintää jatketaan lapsen löytymiseen saakka tai siihen asti, kun poliisi antaa luvan lopettaa etsinnät. Lapsen löytymisestä ilmoitetaan heti kaikille etsijöille.

5. Karkaamisen jälkikäsittely

Karkaamistilanteen selvittyä keskustellaan asiasta välittömästi huoltajien kanssa. Karkaamistilanne on usein traumaattinen kokemus, joten mukana olleille järjestetään tarvittaessa mahdollisuus tapahtuneen jälkikäsittelyyn. Tukea tulee olla saatavilla karanneelle lapselle,

varhaiskasvatusyksikön muille lapsille, lapsen huoltajille sekä varhaiskasvatusyksikön henkilöstölle.

6. Karkaamistilanteen jälkiarviointi

Karkaamistilanteen toiminta on tärkeää arvioida yhdessä varhaiskasvatusyksikön henkilökunnan kesken esimiehen johdolla. Arvioinnissa käydään läpi tapauksen kulku, etsintätoimenpiteiden onnistuminen, etsintätoimenpiteissä havaitut puutteet ja etsintämenettelyn kehittämistarpeet. Arvioinnissa ilmenneet mahdolliset epäkohdat huomioidaan ja kehittämissuunnitelmat päivitetään lähiesintäsuunnitelmaan.

9.7 Lapsen koskemattomuuteen kohdistuvia uhkia

Epäily lapsen ruumiillisesta tai henkisestä pahoinpitelystä, laiminlyönnistä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Jos varhaiskasvatuksen henkilökunta havaitsee lapsen ruumiillista tai henkistä pahoinpitelyä, on heillä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. Mikäli huoli on sellainen, että lapselle ei koidu varaa tai uhkaa, asia otetaan puheeksi ensisijaisesti aina huoltajien kanssa. Perheen sisäisissä epäilyissä, joissa lapsen kertoman mukaan väkivallan tai hyväksikäytön tekijä on oma vanhempi, ei lastensuojelu- ja tutkintailmoituksesta kerrota vanhemmille. Jos lapsen epäillään joutuneen seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, ilmoittaa henkilökunta asiasta poliisille, joka jatkaa asian käsittelyä.

9.8 Sieppaustilanne

Jos lapsi siepataan kesken varhaiskasvatuspäivän, sieppaus ilmoitetaan hätäkeskukseen puh. 112, jonka jälkeen toimitaan viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti. Lapsen huoltajalle tulee ilmoittaa sieppauksesta viranomaisten ohjeistuksen mukaan.

Sieppaustilanteessa painetaan mieleen sieppaajan tuntomerkit. Sieppaajasta otetaan valokuva, jos se on lasta tai itseä vaarantamatta mahdollista. Kirjataan ylös sieppaajan kulkuväline (auton tyyppi, väri ja rekisterinumero). Huomioidaan sieppaajan poistumissuunta. Painetaan mieleen, montako henkilöä sieppaukseen osallistui. Tuntomerkit on hyvä kirjoittaa muistiin heti tilanteen rauhoituttua.

9.9 Lapsen kiusaaminen

Jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä on kiusaamisen ehkäisemissuunnitelma. Kiusaamista käsitellään lapsiryhmässä lasten ikätasoa vastaavasti. Henkilökunta havainnoi lasten toimintoja ja käyttäytymistä ja puuttuu välittömästi lapsen tai vanhemman ilmaisemaan kiusaamiseen.

10 TOIMINTAYKSIKÖN HENKILÖSTÖN RISKIT

10.1 Varhaiskasvatuksen työntekijän sairauskohtaus tai tapaturma

Jos työntekijä saa sairauskohtauksen, soitetaan 112 ja annetaan tarpeellinen ensiapu hänelle sekä huolehditaan lasten turvallisuudesta. Perhepäivähoitokotiin luodaan oma järjestelmä.

Työsuojelulta pyydettiin lisäohjeistusta. Työsuojelulla ei ollut antaa lisäohjeistusta.

Varhaiskasvatusyksiköissä työntekijöillä tavoitteena on, että puolella henkilöstöstä on ajan tasalla olevat ensiaputaidot. Työsuojelu huolehtii koulutuksen, siten, että 5% henkilöstöstä on ensiapukoulutuksen saaneita.

Mikäli perhepäivähoitaja sairastuu äkillisesti kesken työpäivän, hän ottaa yhteyttä päivähoidon ohjaajaan. Tilanteesta riippuen pyydetään vanhempia hakemaan lapset pois hoidosta, järjestetään hoitajan kotiin varahoitaja tai lapset siirretään lähimpään varhaiskasvatuspaikkaan.

Pohjola on vakuuttanut voimassa olevan tapaturmavakuutuslain mukaan kaikki Raahen kaupungin työntekijät. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on voimassa työssä ja työmatkoilla. Silmälaseja ei korvata, mikäli ei ole ruuhjetta.

Työntekijän tulee ilmoittaa esimiehelle kaikista havaitsemistaan vaaroista ja epäkohdista sekä vaaratilanteista.

Työtapaturman sattuessa työntekijä ottaa yhteyttä omaan työterveyshuoltoon virka-aikana tai päivystykseen välittömästi.

Työtapaturmista tehdään aina työtapaturmailmoitus Pohjolaan, vaikka tapaturma ei vaatisikaan lääkärinhoitoa. Linkki ilmoituksen tekoon on Loovassa. Ilmoitus tehdään viipymättä, viimeistään viikon kuluessa. Ilmoitusta tehtäessä tarvitaan omat verkkopankkitunnukset tai päiväkodin johtajan henkilökohtaisessa käytössä olevan työpuhelimien mobiilivarmenne.

Uhka -ja vaaratilanteet kirjataan Loovassa olevaan Pohjolan sähköiseen lomakkeeseen.

Työsuojelun toimintaohjelma sekä toimintaohjeet työpaikkahäirintä- ja kiusaamistilanteissa ja Pelisääntörikkomusohjeet löytyvät Loovasta.

10.2 Henkilökunnan omien lääkkeiden käyttö ja säilytys työpäivän aikana

Henkilökunnan omia lääkkeitä ei säilytetä lasten ryhmätiloissa, vaan henkilökunta itse huolehtii, että lääkkeet ovat lukkojen takana lasten ulottumattomissa.

10.3 Työterveyshuolto

Raahen kaupungin työterveyshuollon järjestäjää Pihlajalinna. Työntekijöiden ja viranhaltijoiden käytettävissä on työterveyshoitajan, -lääkärin, työfysioterapeutin ja psykologin palvelut. Henkilökunnan työkyvyn ylläpitämiseksi järjestetään erilaisia varhaisen kuntoutumisen muotoja. Henkilöstölle järjestetään säännöllisin väliajoin työterveyshuollon tarkastukset.

10.4 Päihderiippuvuus ja huumausainetestaust

Varhaiskasvatuksessa työskentelevä ei voi olla alkoholin tai minkään huumaavan aineen vaikutuksen alainen työskennellessään. Päähtyneenä oleva työntekijä tulee poistaa työpaikalta ja esimies vie hänet työterveyshuoltoon tai päivystykseen puhallutettavaksi tai huumetestiin. Toimitaan Raahen kaupungin henkilöstön päihdeohjelman (1.7.2008) mukaisesti. Ohjeistus löytyy Loovasta.

10.5 Lasten kanssa työskentelevän henkilön rikostaustan selvittäminen

Vakinaisiin työsuhteisiin ja yli kolmen kuukauden kestäviin sijaisuuksiin valituilta vaaditaan oikeusrekisterikeskuksen antama rikosrekisteriote nähtäväksi.

10.6 Toiminta väkivalta- ja uhkaustilanteessa

1. Uhkaavan henkilön kanssa pyritään keskustelemaan rauhallisesti.
2. Paikalla olevat lapset viedään pois tilanteesta.
3. Lasten tiloihin johtavat kulutiet lukitaan.
4. Lisää henkilökuntaa hälytetään paikalle.
5. Uhka- ja vaaratilanteessa (psykykinen ja fyysinen) soitetaan 112.
6. Tehdään ensitilassa Loovassa uhka- ja vaaratilanneilmoitus

10.6 Tupakointi

Raahen kaupunki on savuton työpaikka. Tupakointi on kielletty varhaiskasvatuksen sisä- ja ulkotiloissa.

11 TOIMINTARISKIT

Jokaisessa varhaiskasvatustyksyksikössä kartoitetaan tiloihin ja niiden käyttöön liittyvät riskit. Henkilökunta suunnittelee toiminnan niin, että lasten riittävä valvonta toteutuu kaikissa tiloissa koko päivän ajan. Tilojen korjausta vaativista puutteista tai epäkohdista ilmoitetaan esimiehelle. Esimies siirtää asian hoidettavaksi joko sähköpostilla tai tekstiviestillä sille taholle, jolle asian korjaaminen kuuluu.

Varhaiskasvatustyksyksiköissä tehdään Riskiarvio kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

11.1 Henkilökunnan riittävyys ja kelpoisuus

Varhaiskasvatustilain laki ja asetukset määrittelevät kasvatust-, opetust- ja hoitotehtävissä olevien kelpoisuuden suhdeluvun huomioiden lasten iän. 1.8.2021 varhaiskasvatustilain laki määrittelee henkilöstölle ilmoitusvelvollisuuden, mikäli varhaiskasvatustuksen tavoitteet eivät voi toteutua tai lapsen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset ovat vaarantuneet. Henkilöstön poissaolojen osalta mitoitukselta ei saa poiketa missään tilanteessa.

11.2 Tukitoiminnot

11.2.1 Ateriapalvelut

Päiväkodissa tulee olla ateriapalvelun laatima kirjallinen omavalvontasuunnitelma, josta huolehtii kyseisen palvelun työntekijä. Omavalvontasuunnitelman tarkoitus on tunnistaa toiminnan riskikohdat, joissa voi esiintyä hygieenisia tai muita vaaroja. Omavalvonnassa tehdyt havainnot, toimenpiteet ja korjaukset kirjataan. Suunnitelma pidetään ajan tasalla ja säilytetään toimipaikassa.

Tiedossa olevat lapsen ruoka-aineallergiat ja uskonnolliset sekä eettiset tai kulttuuriin liittyvät asiat kirjataan varhaiskasvatustilain suunnitelmaan. Tieto lapsen erityisruokavaliosta annetaan kirjallisesti varhaiskasvatustilain yksikön ruokahuollosta vastuussa olevalle.

11.2.2 Puhtauspalvelut

Puhtauspalveluiden tarjoaman palvelun sisältö ja laajuus on kirjattuna erilliseen Palvelusopimukseen.

12 KIINTEISTÖN TOIMINTA JA ESTETTÖMYYS

Sisä- ja ulkotilojen esteettömyys

Varhaiskasvatusyksikön piha-alueen ja sisätilojen tulee olla riittävän esteettömät, toimivat ja turvalliset huomioiden kaikki käyttäjäryhmät.

12.1 Lämmitys, käyttövesi ja sähkönjakelu

Raahen kaupungissa lämpö-, vesi- ja sähköyhtiöt huolehtivat pääsääntöisesti ennakoivasti mahdollisista katkoista toiminnassaan.

Lyhyen sähkönjakeluhäiriön aikana varhaiskasvatusyksikössä tulisi olla tarpeellinen valaistus vara-akuin tai paristovalaisimin. Elävää tulta ei saa käyttää tulipalovaaran vuoksi.

12.2 Ilmanvaihto ja sisäilman laatu

Varhaiskasvatusyksiköiden sisäilman laatu pidetään hyvänä huolehtimalla tilojen riittävästä ilmanvaihdosta.

Havaitut puutteet ilmoitetaan ilmanvaihdosta vastaavalle taholle.

12.3 Valaistus

Oikeantyyppinen riittävä valaistus on välttämätön varhaiskasvatusyksikön toiminnan kannalta sekä sisä- että ulkotiloissa. Pihavalaisuksen on oltava sellainen, että valaisee koko piha-alueen niin, ettei sinne jää katvealueita.

12.4 Akustiikka

Melu on varhaiskasvatuksessa ajoittain häiritsevää ja kuormittaa sekä henkilökuntaa että lapsia. Toiminnasta aiheutuvaa melua voidaan yleensä tehokkaasti vähentää hyvällä toiminnan ja tilankäytön suunnittelulla, lasten ohjauksella ja toimimalla pienryhmissä. Työterveyshuollosta on lainattavissa melumittari äänen voimakkuuden määrittämiseksi.

Päiväkodissa huomioidaan akustinen materiaali sekä rakenteissa että kalustuksessa.

12.5 Kalusteet, varusteet ja laitteet

Varhaiskasvatyüksikössä saa käyttää vain ehjiä sähköturvallisuusmääräysten mukaisia sähkölaitteita. Ulkotiloissa saa käyttää vain ulkokäyttöön tarkoitettuja laitteita ja sähköjohtoja.

Lasten käytössä olevissa tiloissa käytetään tukevia ja kestäviä kalusteita. Lasten käytössä olevien wc-tilojen ovien lukkojen tulee olla ulkopuolelta avattavia.

Kalusteiden hankinnassa huomioidaan työergonomia ja turvallisuus. Työtasojen, istuinten, näyttöjen ja näyttöpöytäiden korkeuden tulee olla säädeltävissä.

Leikki- ja toimintavälineet tulee valita sekä pedagogisen että kestäväen kehityksen näkökulmasta. Henkilökunnan tulee arvioida käytössä olevien oppimisvälineiden turvallisuus ja niiden soveltuvuus eri-ikäisille lapsille. Välineet tulee tarkistaa säännöllisesti ja hävittää vialliset. Lelut ja muut varhaiskasvatyüksessä käytössä olevat välineet tulee säilyttää ryhmätiloissa asianmukaisesti ja turvallisuusnäkökulma huomioon ottaen, niin etteivät ne aiheuta turhia uhka- ja vaaratilanteita (esim. sakset).

Poistumistiet ja kulkureitit on pidettävä vapaana.

12.6 Jätehuolto

Varhaiskasvatyüksikön jäte-tilat ja jätehuolto järjestetään Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten mukaan.

12.7 Kemikaalien säilytys, kemikaaliluettelot ja käyttöturvallisuus

Puhtauspalvelun henkilökunta huolehtii kemikaaliluettelon ja käyttöturvallisuusohjeet jokaiseen varhaiskasvatyüksikköön. Siivouksessa, pyykin- ja astianpesussa käytettävät aineet säilytetään lasten ulottumattomissa. Lasten kanssa käytetään vesiliukoisia ja myrkyttömiä maaleja ja lakkoja.

12.8 Sisäänkäynnit, portaat ja ikkunat

Kiinteistöhuolto vastaa ja huolehtii varhaiskasvatyüksikön sisäänkäyntien, piha- ja pysäköinti-alueiden ja portaiden turvallisuudesta asianmukaisesti. Lumet aurataan talvella pois ja liukkaat alueet hiekoitetaan.

13 PIHA-ALUE

13.1 Piha-alueen riskit

Pihan tulee olla helposti valvottava, niin ettei siihen jää katvealueita tai muita hankalasti valvottavia alueita. Lasten ulkoilua valvomassa tulee olla riittävä määrä aikuisia suhteessa lasten lukumäärään. Pihan vaaroja arvioitaessa tulee ottaa huomioon pihassa sijaitsevat kiinteät rakennelmat, varastot ja palotikkaat sekä irrallisten tavaroiden säilytys. Ulkovalaistuksen tulee olla riittävä. Pihassa ei saa olla kasveja, puita tai pensaita, jotka ovat allergisoivia, myrkyllisiä tai muuten vaarallisia.

Talvella tulee kiinnittää erityistä huomiota räystäisiin ja katolle kertyvään lumeen ja jäähän. Katoilla tulee olla lumiesteet.

Pihaleikkivälineiden tulee olla kestäviä, lasten ikätason mukaisia ja käyttöturvallisista. Suositeltavaa on peittää hiekkalaatikko käytön jälkeen.

13.2 Aidat ja portit

Aidan viereen ei saa sijoittaa kiipeilyä helpottavia rakenteita tai kalusteita. Talvella lumi tulee poistaa aidan vierestä. Porttien tulee olla sellaiset, ettei lapsi saa niitä helposti auki. Porttiin suositellaan kiinnitettäväksi kyltti, joka muistuttaa portin kiinnittämistä.

13.3 Ympäristöstä aiheutuvat riskit

Ympäristön ominaisuudet ja niihin liittyvät riskit huomioidaan varhaiskasvatusyksikön palo- ja pelastussuunnitelmassa sekä lähietsintäsuunnitelmassa. Paikallisissa onnettomuustilanteissa toimitaan kriisiohjeiden ja viranomaisten antamien ohjeiden mukaan.

14 MUUT TOIMINTARISKIT

14.1 Tartuntatautiepidemiat

Tautiepidemioissa noudatetaan aina ajantasaisia, valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia ohjeita. Kaupunginjohtaja voi antaa toimintaan ja henkilöstöön liittyviä suosituksia ja määräyksiä, joita noudatetaan.

14.2 Omaisuusriskit

Omaisuusriskit kohdistuvat varhaiskasvatusyksikön käytössä olevaan piha-alueeseen, rakennukseen ja toimintayksikön sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja lasten irtaimeen omaisuuteen.

14.3 Rakennus

Pääosassa varhaiskasvatusyksiköitä on palohälytys- ja murtohälytyslaitteet. Teknisen toimen kuuluu tarkistaa säännöllisesti alkusammutusvälineiden kunto ja palovaroittimien ja –hälyttimien toimivuus. Poistumistiet merkitään helposti havaittavien opastein. Rakennuksen palo-ovet on pidettävä aina suljettuina. Poistumisteillä ei saa säilyttää tavaroita. Ovet tulee pystyä hätätilanteessa avaamaan sisältäpäin ilman avainta.

Henkilökunta tietää miten koneellinen ilmanvaihto pysäytetään.

Kiinteistölle johtavat pelastustiet on merkitty asianmukaisilla kylteillä.

14.4 Tulipalo

Toimintaohjeet tulipalotilanteessa on kirjattu varhaiskasvatusyksikön pelastussuunnitelmaan.

Tulitikut sekä muut tulentekovälineet tulee säilyttää lukitussa kaapissa tai muuten lasten ulottumattomissa. Varhaiskasvatusyksiköissä käytetään paristokäyttöisiä kynttilöitä ja vältetään elävän tulen käyttöä tulipaloriskin vuoksi.

14.5 Irtainomaisuus

Suurehkot irtaimet, koneet ja laitteet sijoitetaan joko kiinteästi tai muutoin tukevasti siten, ettei niillä ole kaatumisen tai putoamisen vaaraa. Henkilökunta on vastuussa irtaimen omaisuuden asiallisesta säilyttämisestä, käytöstä ja huollosta.

14.6 Tietoriskit

Raahen kaupungin Tietosuoja- ja tietoturvaohjeistus löytyy Loovasta.